

МІЖНАРОДНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ СВІТОВИХ АКТОРІВ

Копійка В. В.

**доктор політичних наук, професор
директор Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка**

Швидкоплинні процеси глобалізації, інноваційні складові зовнішньої політики і міжнародних відносин, сучасні інформаційно-комунікаційні технології, що наразі визнаються інструментом здійснення дипломатичної діяльності та просування національних інтересів на світовій арені, а також чинниками гострого політичного протиборства і конкуренції, відкривають перспективи міжнародної взаємодії на якісно нових засадах комунікації. Високі технології як найбільш передовий і перспективний інструментарій міжнародного співробітництва охоплюють всі сфери сучасних міжнародних відносин, змінюють пріоритети і практику життєдіяльності політичних акторів в інформаційну добу. Саме складність і суперечливість міжнародних процесів і явищ зумовили особливий інтерес до використання міжнародних комунікацій у глобальному політичному середовищі, які створили нові можливості для позиціонування та іміджування держав у мережі Інтернет, забезпечення інтерактивного діалогу дипломатичних установ зі світовою громадськістю у соціальних медіа. Фактично інновації в науці та зміни у суспільній свідомості вплинули на методи і результати прогнозування міжнародних відносин, трансформували систему детермінантів, базових для прийняття й реалізації зовнішньополітичних рішень, зумовили перегляд стратегій зовнішньої політики окремих країн в контексті актуальних проблем сучасності. Дослідники зазначають, що інформаційна парадигма сучасного розвитку виступає як модель політичної дії, як система оцінок політичної і соціально-економічної ситуації, на основі яких формулюються і аргументуються завдання для практичної діяльності міжнародних акторів на національному і глобальному рівнях. Водночас стратегічне, тактичне і оперативне забезпечення зовнішньополітичних інтересів на міжнародній арені також залежить від врахування впливу міжнародних комунікацій на міждержавну взаємодію, оскільки детермінантами зовнішньої політики вважаються стратегії формування і підтримування позитивного іміджу країни, переваги національних пріоритетів у міжнародних відносинах,

сучасний комунікативний інструментарій дипломатичних представництв, консульських установ і дипломатичних місій [1].

Феномен міжнародної комунікації у сфері міжнародних відносин та ефективність її впливу на зовнішньополітичну діяльність виявляє специфіку процесів, що характеризують комунікаційну асиметричність в умовах функціонування глобального інформаційного середовища. Розвиток міжнародної комунікації також зумовлює розширення демократизаційних процесів і зростання міжнародної напруженості у відносинах між провідними акторами світу, оскільки дозволяє сформувати як позитивне сприйняття зовнішньої політики та ефективності міжнародної співпраці, так і негативне ставлення політикуму та світової спільноти до зовнішньополітичних ініціатив окремих міжнародних акторів. Асиметричність міжнародної комунікації полягає у з'ясуванні диференціації інформаційно-технологічного розвитку держав, що призвела до формування інформаційного розриву, причинами якого стали особливості здійснення економічної діяльності, розвиток правової бази, існування історичних традицій та формування національного менталітету. Подальше посилення інформаційного розриву може призвести до «виключення» певних країн або верств суспільства з процесу здійснення міжнародної комунікації, що ставить під сумнів можливість практичного та ефективного втілення принципів демократизації міжнародних відносин. Також поглиблення асиметричності міжнародної комунікації може спричинити фрагментацію світового порядку і посилити виключення деяких міжнародних акторів із процесів міжнародної взаємодії або накласти обмеження на таку співпрацю. Тобто, в умовах розвитку глобальних інформаційних процесів відбувається як зближення параметрів зовнішньополітичної взаємодії, так і розмежування держав за ознакою залученості до інформаційно-технологічних інновацій, що поглиблює прояви асиметрії у системі міжнародних відносин [2].

На погляд дослідниці Л.Розель, міжнародна комунікація суттєво впливає на зовнішню політику як в процесі вироблення стратегії, так і на більш високому рівні активної міжнародної взаємодії. Вона (комунікація) конструює контекст міжнародних зносин, визначає і розмежовує варіанти зовнішньої політики, пов'язує окремі дипломатичні персоналії, визначає пріоритети дослідження зовнішньої політики і комунікації, серед яких розробка зовнішньої політики і роль засобів масової інформації в цьому процесі, пов'язаному з ефектом CNN; розуміння зовнішньої політики як важливого повідомлення для союзників і супротивників в міжнародних відносинах; дискурсивний аналіз і прогностика зовнішньополітичних дій. Практично діяльність у форматі міжнародних відносин, зазначає Л.Розель, зосереджується на тому, як зовнішня політика презентує міжнародні

наміри, включаючи загрози і готовність до співпраці, а дискурсивний аналіз зумовлює необхідність розглянути конструювання і реконструювання ідей, ідентичностей та інтересів, а не сприймати їх як належне [3].

Перегляд пріоритетів зовнішньої політики окремих країн і практичної діяльності світового співтовариства через здійснення інформаційної модернізації сприяє трансформуванню міжнародних відносин. Хоча міжнародні актори продовжують виконувати ключову роль у здійсненні зовнішньополітичної діяльності, проте зростання політичного значення міжнародної комунікації впливає на реструктуризацію світової політики. Зокрема, на міжнародній арені відбуваються процеси інформаційної стратифікації та інформаційно-політичної диференціації, які зумовлюють формування зовнішньополітичних структур із власними принципами комунікації, відносинами і статусом у світі. У сучасній системі міжнародних відносин міжнародна комунікація пов'язана з політикою держав, оскільки відтворює систему зовнішніх зв'язків, яку встановлено в міжнародному співтоваристві, та зміни політичних процесів у міждержавних відносинах. Як інструмент зовнішньополітичної діяльності міжнародна комунікація має характерні особливості для просування національних інтересів у глобальному середовищі і переконання світової громадськості та внутрішньої спільноти у правильності зовнішньополітичних рішень, дозволяє здійснювати політичну взаємодію, розвивати економічне співробітництво та культурний обмін. Серед детермінантів міжнародної комунікації виділяють дипломатичні канали, ділові комунікації, культурний і науковий обмін, мас-медіа, інтернет та соціальні мережі, які дозволяють гнучко регулювати міжнародні комунікаційні потоки [4].

Ефективність та сучасність інноваційного інструментарію зовнішньої політики підтверджує, що міжнародні комунікації сприяють репутаційному позиціонуванню держави в світі, виступають складовою забезпечення міжнародних і національних інтересів. Виникнення самої ідеї використання інноваційного інструментарію комунікацій у міжнародних відносинах зумовлено динамічним та інтенсивним розвитком світу в останні десятиліття, в результаті чого сформувалися нова реальність і нові виклики, які потребують нових способів досягнення міждержавних компромісів і дипломатичних домовленостей. Міжнародні комунікації сприяють поширенню впливу у міжнародному середовищі, вирішенню геополітичних завдань, формуванню нової архітектури сучасної системи міжнародних відносин. Функції міжнародних акторів щодо забезпечення національних інтересів, зумовлених зростанням конкуренції впливів та параметрів політичного позиціонування в системі глобальних взаємодій,

істотно трансформуються і спонукають до комплексного використання інноваційного ресурсу, включаючи до активів зовнішньополітичних стратегій комунікаційний інструментарій як прямого, так й опосередкованого впливу. Саме складність і суперечливість міжнародних процесів і явищ зумовили особливий інтерес до міжнародних комунікацій, які створили нові можливості для зовнішньополітичної діяльності держав у міжнародних відносинах ХХІ ст. [5].

Список використаних джерел

1. Hamelink C. Trends in World Communication [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.religion-online.org/article/trends-in-world-communication/>

2. Tehranian M. Global communication and international relations: changing paradigms and policies [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol2_1/Tehranian.htm

3. Roselle L. Foreign Policy and Communication [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-184?result=2&rskey=L2slgg>

4. Stanzel V. New Realities in Foreign Affairs: Diplomacy in the 21st Century [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.swp-berlin.org/en/publication/new-realities-in-foreign-affairs-diplomacy-in-the-21st-century/>

5. Galbraith J. A fine balance: 10 global communication trends policies [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ipra.org/news/itle/a-fine-balance-10-global-communication-trends/>